

สาหร่ายทะเลบริเวณปะการัง I รายละเอียดของชนิดที่เคยรายงานการพบครั้งแรกในประเทศไทย

Marine Algae of Coral Reef I Description of the Species Reported as New Records for Thailand

กาญจนภาพันธุ์ ลิ้มโนมนต์¹

Khanjanapaj Lewmanomont

ABSTRACT

Details of nine species of marine algae from five localities of coral reef in Thai territorial waters which had been reported as new records for Thailand are described. The reported species consist of one brown alga : *Dictyopteris polypodioides*, and eight species of red algae : *Galaxaura arborea*, *Halymenia maculata*, *Cheilosporum jungermannioides*, *Ceramium fimbriatum*, *Martensia flabelliformis*, *Myriogramme bombayensis*, *M. carnea* and *Vanvoorstia spectabilis*.

บทคัดย่อ

สาหร่ายทะเลจำนวน 9 ชนิด จากบริเวณปะการัง 5 แห่งในน่านน้ำไทย ซึ่งเคยรายงานพบครั้งแรกในประเทศไทย แต่ยังมีได้กล่าวถึงรายละเอียด จึงได้นำรายละเอียดของสาหร่ายทะเลทั้ง 9 ชนิด มารายงานไว้ในครั้งนี้ ซึ่งประกอบด้วยสาหร่ายสีน้ำตาล 1 ชนิด คือ *Dictyopteris polypodioides* และสาหร่ายสีแดง 8 ชนิด ได้แก่ *Galaxaura arborea*, *Halymenia maculata*, *Cheilosporum jungermannioides*, *Ceramium fimbriatum*, *Martensia flabelliformis*, *Myriogramme bombayensis*, *M. carnea* และ *Vanvoorstia spectabilis*.

คำนำ

การศึกษาสาหร่ายทะเลในประเทศไทย เริ่มโดยนักวิทยาศาสตร์ ชาวต่างประเทศ และมีรายงานไว้เป็นครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1866 โดย Martens (Martens, 1866) ในช่วงแรก ๆ เป็นผลจากการสำรวจของนักวิทยาศาสตร์ชาวต่างประเทศทั้งสิ้น กระทั่งปี พ.ศ. 2502 จึงเริ่มมีรายงานการสำรวจของนักวิทยาศาสตร์ไทยสลับกับรายงานของนักวิทยาศาสตร์ต่างประเทศเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน (กาญจนภาพันธุ์, 2529) อย่างไรก็ตาม รายงานที่ผ่านมายังไม่ปรากฏว่ามีรายงานใดที่เป็นการสำรวจสาหร่ายทะเลบริเวณปะการังโดยเฉพาะ ส่วนมากเป็นรายงานรวมของสาหร่ายที่เก็บจากพื้นที่หลายลักษณะ

¹ ภาควิชาชีววิทยาประมง คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มิได้เจาะจงเฉพาะบริเวณประก้าง อาทิ Egerod (1974, 1975) ได้ทำการศึกษาสาหร่ายทะเลของไทยจากฝั่งอันดามัน ซึ่งรวมทั้งหาดหิน หาดทราย หาดโคลน ป่าชายเลนและบริเวณประก้าง Kamura and Choonhabandit (1986) ได้ศึกษาการแพร่กระจายของสาหร่ายทะเลที่เกาะค้างคาว และเกาะท้ายตาหมื่น ซึ่งอยู่ทางใต้ของเกาะสีชัง และเป็นบริเวณที่มีประก้างอยู่ด้วยบางส่วน กาญจนภานุ (2531) ได้รายงานผลการสำรวจสาหร่ายทะเลบริเวณประก้างไว้เป็นครั้งแรก โดยมีรายชื่อสาหร่ายจำนวน 91 ชนิดเรียงลำดับทางอนุกรมวิธาน ในจำนวนนี้มี 9 ชนิดที่ยังไม่เคยมีรายงานการพบในประเทศไทยมาก่อน ซึ่งได้แก่ สาหร่ายสีน้ำตาล 1 ชนิด และสาหร่ายสีแดง 8 ชนิด แต่ในรายงานดังกล่าว ยังมีได้กล่าวถึงรายละเอียดของสาหร่าย 9 ชนิดนั้นไว้ เพื่อให้งานด้านสาหร่ายทะเลบริเวณประก้างของไทยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงได้รายงานรายละเอียดของสาหร่ายดังกล่าว เพื่อประโยชน์แก่การศึกษาอนุกรมวิธานของสาหร่ายทะเลในประเทศไทย

อุปกรณ์และวิธีการ

นำตัวอย่างสาหร่ายทะเลทั้ง 9 ชนิด ซึ่งยังไม่เคยมีรายงานรายละเอียดสาหร่ายเหล่านี้จากการพบในประเทศไทยมาก่อน อันได้แก่ สาหร่ายสีน้ำตาล 1 ชนิด คือ *Dictyopteris polypodioides* และสาหร่ายสีแดง 8 ชนิด คือ *Galaxaura arborea*, *Halymenia maculata*, *Cheilosporum jungermannioides*, *Ceramium fimbriatum*, *Martensia flabelliformis*, *Myriogramme bombayensis*, *M. carnea* และ *Vanvoorstia spectabilis* สาหร่ายเหล่านี้เก็บรวบรวมจากบริเวณประก้าง 5 แห่งในน่านน้ำไทย ทั้งในอ่าวไทยและทะเลอันดามัน ระหว่างเดือนมีนาคม 2527 ถึงมีนาคม 2529 สาหร่ายเหล่านี้ส่วนหนึ่งเก็บรักษาไว้ในน้ำยาฟอร์มัลดีไฮด์ 4% อีกส่วนหนึ่งทำเป็นตัวอย่างอัดแห้งบนกระดาษ และเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ

คณะประมง

นำตัวอย่างดังกล่าวมาศึกษาสัณฐานทั้งภายนอกและภายใน โดยการตัด section ย้อมสีและเม้าท์บนสไลด์ วาดรูปส่วนสำคัญที่บ่งบอกลักษณะของแต่ละชนิด พร้อมทั้งวัดขนาดและสัดส่วนต่าง ๆ เพื่อประกอบการบรรยายลักษณะ

ผลและวิจารณ์

รายละเอียดของสาหร่ายทั้ง 9 ชนิด มีดังนี้

Dictyopteris polypodioides (De Candolle)

Lamouroux

Figure 1

Lamouroux, 1809, p. 332; Nizamuddin, 1981, p.21, pl. III B, IV, V, XXIV, figs. a,b,c, D,E,F,G; Silva, Menez and Moe, 1987, p. 74

Synonym : *Dictyopteris membranacea* (Stackhouse) Batters

Batters, 1902, p.54; Taylor, 1960, p.227; Misra, 1966, p. 151, fig.80; Pham-Hoang Ho, 1969, p. 333, fig. 3 32; Nizamuddin, 1981, p. 16, pl. 1 A,B; IIA; XXI, figs A,B,C

ลักษณะ : ทัลลัสเป็นแถบแบนบาง กว้าง 0.5–1.5 ซม. ขอบเรียบ แตกแขนงเป็นคู่ มุมของการแตกแขนงแคบ ปลายแขนงมนแยกเป็นคู่ชัดเจน ช่วงยาวของแขนง 0.8–2.2 ซม. มีเส้นผ่านกลางทุกแขนง บนผิวของทัลลัสมีกลุ่มของเซลล์สืบพันธุ์ (sorus) เป็นจุดสีเข้ม ๆ กระจายอยู่ทั่วไป ส่วนโคนของแขนงล่างสุดเรียวยาวแหลม และมีแกนกลางทำหน้าที่เป็น stipe ล่างสุดมี holdfast สำหรับยึดเกาะ ความสูงของทัลลัส 7–12 ซม.

ทัลลัสภาคตัดขวาง ประกอบด้วยเซลล์เรียงซ้อนกัน 2 ชั้น เฉพาะบริเวณที่เป็นแกนกลางประกอบด้วยเซลล์หลายชั้น

Nizamuddin (1981) กล่าวว่า *Dictyopteris membranacea* และ *D. polypodioides* มีลักษณะคล้ายกัน ต่างกันที่ตำแหน่งของ sorus หากเป็น *D. membranacea* จะพบ sorus กระจายอยู่ทั่วไป ส่วน sorus ของ *D. polypodioides* นั้น จะเรียงเป็นแถว 2 ข้างของแกนกลาง แต่ Silva *et al.* (1987) จัดให้ *D. membranacea* เป็นชื่อพ้องของ *D. polypodioides*

ขึ้นบนก้อนหิน และซากปะการังที่ระดับความลึกประมาณ 5 เมตร

แหล่งที่พบ : เกาะมันกลาง จังหวัดระยอง เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2528 รหัสตัวอย่าง KL 4623

ในน่านน้ำใกล้เคียง พบที่ประเทศเวียดนาม อินเดีย และฟิลิปปินส์

สาหร่ายสกุลนี้ เคยมีรายงานการพบในประเทศไทยเพียงชนิดเดียว คือ *Dictyopteris delicatulata* Lamouroux (Egerod, 1974)

Galaxaura arborea Kjellman Figure 2-3
Kjellman, 1900, p. 72, pl. 11, figs 1-11; pl. 20, fig 39; Tanaka, 1936, p. 161, figs. 24-25, pl.40; Dawson, 1953, p.49, pl.17, fig.2; Cordero, 1977, p.54, fig.29, pl.x, A; Cribb, 1983, p.26, pl.5, fig.1; pl.49, fig.2; Tseng, 1983, p. 58, pl. 32, fig.2

ลักษณะ : ทัลลัสเป็นพุ่มสีชมพูแดง ประกอบด้วยแขนงแบน แดกแบบคู่หลายครั้ง มุมที่แตกแขนงกว้าง 60-90 องศา แต่ละช่วงของแขนงยาว 0.8-1 ซม. กว้าง 1.5-2 มม. ปลายแขนงมน ผิวด้าน ลักษณะภาคตัดขวางของทัลลัส ประกอบด้วยเซลล์ชั้นผิวลักษณะกลมมีหินปูนเป็นองค์ประกอบเซลล์ชั้นผิวนี้อยู่เป็นคู่ แต่ละคู่มีก้านร่วมกัน ถัดไปเป็น parenchyma cell มี 2-3 ชั้น ลักษณะค่อนข้างกลม หรือเป็นรูปห้าเหลี่ยม

ชั้น medulla เป็น filament แดกแขนงเชื่อมโยงกันโปร่ง ๆ

ขึ้นบนซากปะการังที่ระดับความลึกประมาณ 20 เมตร โดยมีส่วนโคนลักษณะคล้ายรากทำหน้าที่ยึดเกาะ

แหล่งที่พบ : อ่าวช่องขาด เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2529 รหัสตัวอย่าง KL 5029

ในทวีปเอเชีย มีรายงานการพบสาหร่ายชนิดนี้ที่ประเทศญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐประชาชนจีน และฮ่องกง ส่วนในแหล่งอื่นพบที่ทวีปออสเตรเลีย และเกาะฮาวาย

สาหร่ายสกุลนี้ เคยมีรายงานการพบในน่านน้ำไทย 2 ชนิด ได้แก่ *Galaxaura fasciculata* Kjellman, *G. oblongata* (Ellis and Solander) Lamouroux (อนันต์ และคณะ, 2525)

Cheilosporum jungermannioides Ruprecht ex J.E. Areschoug Figure 4

Areschoug, 1852, p. 546; Weber-van Bosse, 1921, p.308; Cordero, 1977, p.88, figs. 66, 69; Silva, Menez and Moe, 1987, p.34

Synonym: *Cheilosporum spectabile* Harvey

Pham-Hoang Ho, 1969, p. 146, fig. 2.75

ลักษณะ : ทัลลัสมีลักษณะเป็นแผงหรือเป็นพุ่ม ซึ่งประกอบด้วยข้อสั้น ๆ เรียงต่อกันในระนาบแบน แต่ละข้อมีสันนูนตรงกลางและแผ่ออกเป็นปีก 2 ข้าง ปลายปีกที่ยื่นนี้อาจแหลมหรือหู่ หรือแยกเป็นแฉก แต่ละข้อมีหินปูนทำให้แข็ง แต่บริเวณรอยต่อระหว่างข้อไม่มีหินปูน จึงเปราะหรือหักง่าย และแตกแขนงได้ตรงรอยต่อนี้ อวัยวะสืบพันธุ์เกิดขึ้นเดี่ยว ๆ ลักษณะเป็นถุงรี ๆ ฝังอยู่บริเวณปลายปีก ทำให้ผิวโป่งนูน และมีรูเปิดเล็ก ๆ ที่ปากถุง 1 รู

ขึ้นบริเวณซอกหิน และโคนของ *Sargassum* ที่ระดับความลึกประมาณ 1.5 เมตร

แหล่งที่พบ : อ่าวกะตะ จังหวัดภูเก็ต เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2528 รหัสตัวอย่าง KL 4751

ในทวีปเอเชีย พบที่เมืองนาครัง ประเทศเวียดนาม และประเทศฟิลิปปินส์

สาหร่ายสกุลนี้ยังไม่เคยมีรายงานการพบในประเทศไทยมาก่อน

Halymenia maculata J. Agardh Figure 5-6
J. Agardh, 1885, p.12; Weber-van Bosse, 1921, p.237; Børgesen, 1950, p.9, figs. 2, 3; Dawson, 1954, p.433, fig. 44; Pham-Hoang Ho, 1969, p. 161, fig. 2.93; Velasquez, Trono and Doty, 1975, p.149

ลักษณะ : ทัลลัสเป็นแผ่นบางคลื่นมือ สีแดงเข้ม แต่ไม่สม่ำเสมอทั่วทัลลัส บางส่วนสีเขียวเข้มเป็นจ้ำ ๆ ขอบมีรอยหยักเว้า stipe สั้น holdfast สำหรับยึดเกาะมีขนาดเล็ก ความสูงของทัลลัส 10-19 ซม. กว้าง 15-23 ซม.

ภาคตัดขวางของทัลลัส ประกอบด้วยเซลล์ชั้นผิว ลักษณะค่อนข้างยาวเรียงขนานกันในแนวตั้ง เซลล์ชั้นถัดไปมีขนาดเล็ก ลักษณะกลมหรือรีมี 4-5 ชั้น ตรงกลางซึ่งเป็นชั้น medulla ประกอบด้วย filament เป็นเซลล์ยาวเรียงต่อกันแตกแขนงแบบคู่ และประสานกันโปร่ง ๆ

อวัยวะสืบพันธุ์เพศผู้และเพศเมียเกิดบนทัลลัสเดียวกัน cystocarp เกิดใต้ผิวของทัลลัส ลักษณะเป็นแอ่ง มี carpospore เกิดรวมกันเป็นกระจุกแน่น เมื่อแก่จะดันผิวของทัลลัสโป่งนูน เห็นเป็นปุ่มเล็ก ๆ กระจายอยู่ทั่วไป พบมากบริเวณขอบของทัลลัส

ขึ้นบนซากปะการังที่ระดับความลึกประมาณ 2 เมตร

แหล่งที่พบ : อ่าวบางเตย ตำบลบางเตย จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2528 รหัสตัวอย่าง KL 4781

ในทวีปเอเชียมีรายงานการพบที่เมืองนาครัง ประเทศเวียดนาม ประเทศฟิลิปปินส์ และหมู่เกาะ Mauritius ในมหาสมุทรอินเดีย

สาหร่ายสกุลนี้ เคยมีรายงานการพบในประเทศไทย 2 ชนิด ได้แก่ *Halymenia durvillaei* Bory de Saint-Vincent และ *H. harveyana* J. Agardh (กาญจนภาชน์, 2521 ; อนันต์ และคณะ, 2525)

Ceramium fimbriatum Setchell et Gardner Figure 7-8
Setchell and Gardner, 1924, 777, pl.26, figs. 43-44; Pham-Hoang Ho, 1969, p.231, fig. 2.161; Itono, 1977, p. 197, fig. 37D; Saraya and Trono, 1982, p.44

ลักษณะ : ทัลลัสเป็น filament แตกแขนงแบบคู่ แขนงปลายสุดโค้งเข้าหากันคล้ายกำมปู แต่ปลายไม่งอม้วน แขนงทั้งคู่อาจเจริญได้ดีเท่า ๆ กัน หรือเจริญดีเพียงแขนงใดแขนงหนึ่ง แต่ละแขนงประกอบด้วยข้อและปล้อง ส่วนที่เป็นปล้องประกอบด้วยเซลล์เพียงเซลล์เดียว หากเป็นปล้องล่าง ๆ เซลล์มักจะยาว ส่วนปล้องปลาย ๆ แขนงเซลล์จะสั้น บริเวณข้อประกอบด้วย corticated cell จำนวนมาก แต่ละเซลล์สีชมพูเข้มเรียงหลายแถวเป็นวงโดยรอบ และมี hair cell ลักษณะเรียวยาว ไม่มีสี ลักษณะแตกต่างจาก corticated cell อยู่ทุกข้อ ๆ ละ 1 เซลล์หรือมากกว่า

tetrasporangium เกิดบริเวณข้อ อาจเกิดเดี่ยว ๆ ด้านข้างหรือเกิดหลายอันเรียงเป็นวง แต่ละอันมี involucre รองรับ การแบ่งของ tetraspores เป็นแบบ tetrahedral

สาหร่ายชนิดนี้เป็นสาหร่ายขนาดเล็ก มักขึ้นเป็น epiphyte บนสาหร่ายหลายชนิดและยังพบในกระเพาะและลำไส้ของปลาบริเวณปะการัง

แหล่งที่พบ : เกาะต่าง ๆ ในจังหวัดภูเก็ต และหมู่เกาะตะรุเตา จังหวัดสตูล

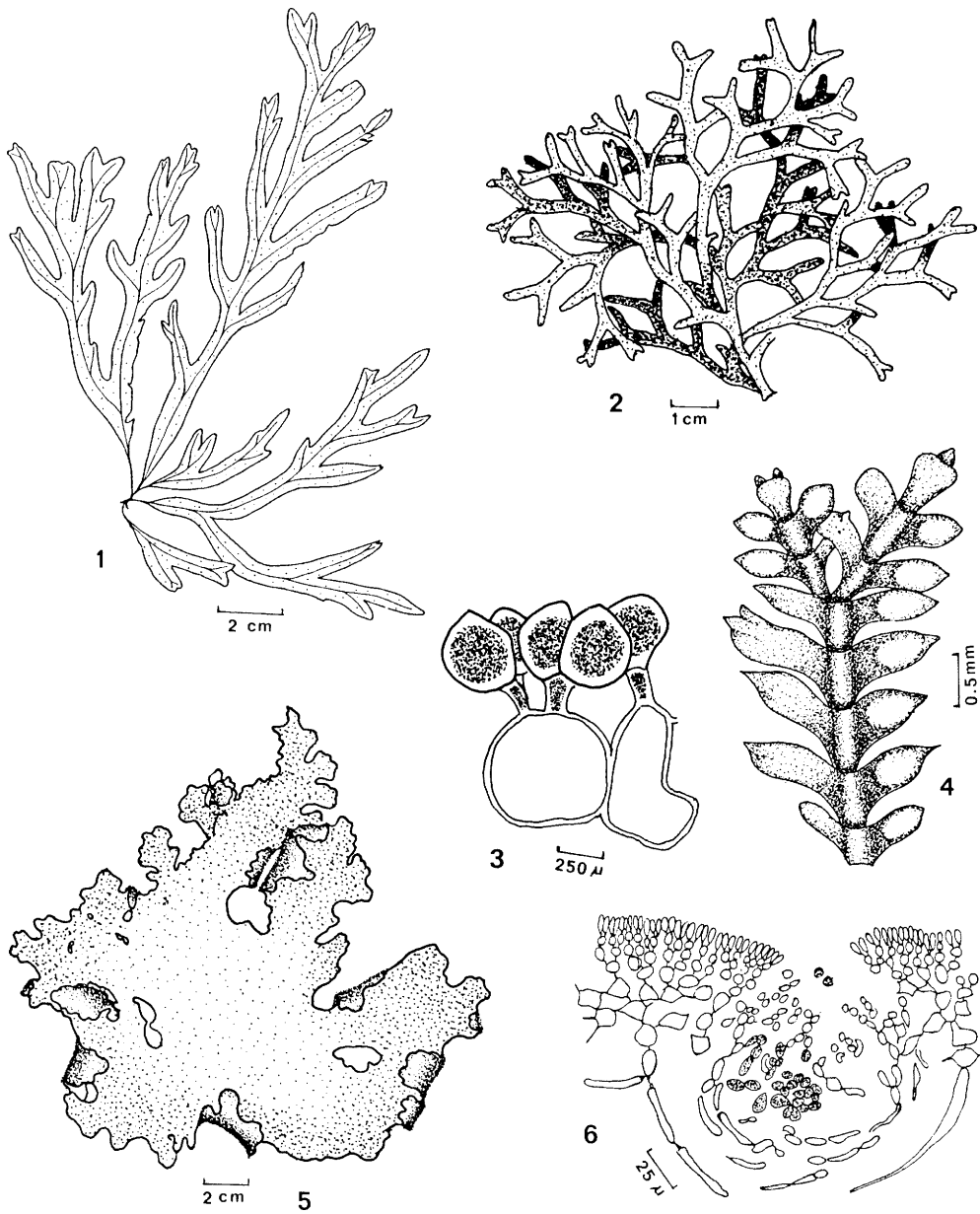

Figure 1 *Dictyopteris polypodioides*

Figure 2-3 *Galaxaura arborea* 2. habit of thallus
3. cross section of cortex

Figure 4 *Cheilosporum jungermannioides*

Figure 5-6 *Halymenia maculata* 5. habit of thallus
6. cross section through cystocarp

ในน่านน้ำใกล้เคียง พบที่ประเทศเวียดนาม
ฟิลิปปินส์ และญี่ปุ่น นอกจากนี้ยังพบที่ Great
Barrier Reef ในทวีปออสเตรเลีย

สำหรับสกุลนี้ ที่เคยมีรายงานว่ามีในประเทศไทย มี 4 ชนิด ได้แก่ *Ceramium fastigiatum*, *C. gracillimum*, *C. kutzingianum* และ *C. serpens* (Schmidt, 1900-1916; Dawson, 1954; Egerod, 1971; อนันต์ และคณะ, 2525)

สำหรับชนิดนี้ Cribb (1983) และ Silva *et al.* (1987) ใช้ชื่อ *Ceramium flaccidum* (Harvy ex Kützing) Ardissonne โดยให้ *Ceramium fimbriatum* Setchell et Gardner เป็นชื่อพ้อง

Martensia flabelliformis Harvey ex J. Agardh Figure 9

J. Agardh, 1863, p.826; Weber-van Bosse, 1923, p.385; Segawa, 1973, p.110, p1.66, fig.532; Silva, Menez and Moe, 1987, p.59; Cordero, 1977, p.222

ลักษณะ : ทัลลัสแบนบาง แผ่นเป็นแผ่นคล้ายพัด ส่วนล่างมี stipe สั้น ๆ และรากเล็ก ๆ สำหรับยึดเกาะ ทัลลัสสีเขียวสด แต่ไม่สม่ำเสมอ สีจะอ่อนแก่เป็นแถบ ๆ ตามขวาง เนื่องจากบางตอนทึบ บางตอนโปร่ง เป็นร่างแห ขอบเป็นลอน บริเวณขอบอาจเจริญเป็นทัลลัสใหม่ซ้อนอยู่บนทัลลัสเดิม จึงเห็นเป็นแถบทึบ และโปร่งสลับกันหลายแถบ ตัวอย่างที่เก็บได้ในครั้งนี้ มีขนาดสูง 2-4 ซม. กว้าง 1.5-3.5 ซม.

ขึ้นบนซากปะการัง ที่ระดับความลึก 1-2 เมตร

แหล่งที่พบ : หาดราไวย์ จังหวัดภูเก็ต เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2528

Cordero (1977) รายงานไว้ว่า *Martensia flabelliformis* เป็นสาหร่ายในเขตอบอุ่นของมหาสมุทรแปซิฟิก

ในทวีปเอเชีย พบที่ประเทศฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น และแหลมมลายู

สำหรับสกุลนี้ ยังไม่เคยมีรายงานการพบในน่านน้ำไทยมาก่อน

Myriogramme bombayensis Børgesen

Figure 10
Børgesen, 1931, p.23, fig.15, pl.2, fig.4; 1935, p. 57, figs. 24-25; Cribb, 1954, p. 26, pl. 4, figs. 7a-b; 1983, p. 98, pl. 30, fig. 1

ลักษณะ : ทัลลัสเป็นแผ่นแบนบางสีเขียวสด ขอบมีรอยเว้าลึกเสมือนทัลลัสแบ่งเป็นแฉกหรือแตกแขนง บริเวณกลางทัลลัสเป็นสันหนาคลายมีเส้นแฉกกลาง เริ่มจากโคน แต่ไม่จรดถึงปลาย และแยกไปตามส่วนของทัลลัสที่แยกเป็นแฉกอีกด้วย ทัลลัสมีขนาดประมาณ 1 ซม.

ทัลลัสภาคตัดขวางโดยทั่วไปหนาเพียง 1 ชั้นของเซลล์ แต่บริเวณส่วนล่างของทัลลัส อาจหนา 2 ชั้น และบริเวณที่เป็นสันจะหนาถึง 3 ชั้น

ทัลลัสที่พบยังไม่สร้างเซลล์สืบพันธุ์ แต่ลักษณะต่าง ๆ สอดคล้องกับตัวอย่างของ Børgesen และ Cribb

พบขึ้นบนซากปะการังที่ระดับความลึก 1.5 เมตร

แหล่งที่พบ : อ่าวไผ่งาม เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2529

รหัสตัวอย่าง KL 5035 b

ในน่านน้ำใกล้เคียงพบที่เมืองบอมเบย์ ประเทศอินเดีย ส่วนแหล่งอื่นพบที่ประเทศควีนสแลนด์ และ Great Barrier Reef ทวีปออสเตรเลีย

สำหรับสกุลนี้ ยังไม่เคยมีรายงานการพบในน่านน้ำไทยมาก่อน

Myriogramme carnea (Rodriguez) Kylin

Figure 11

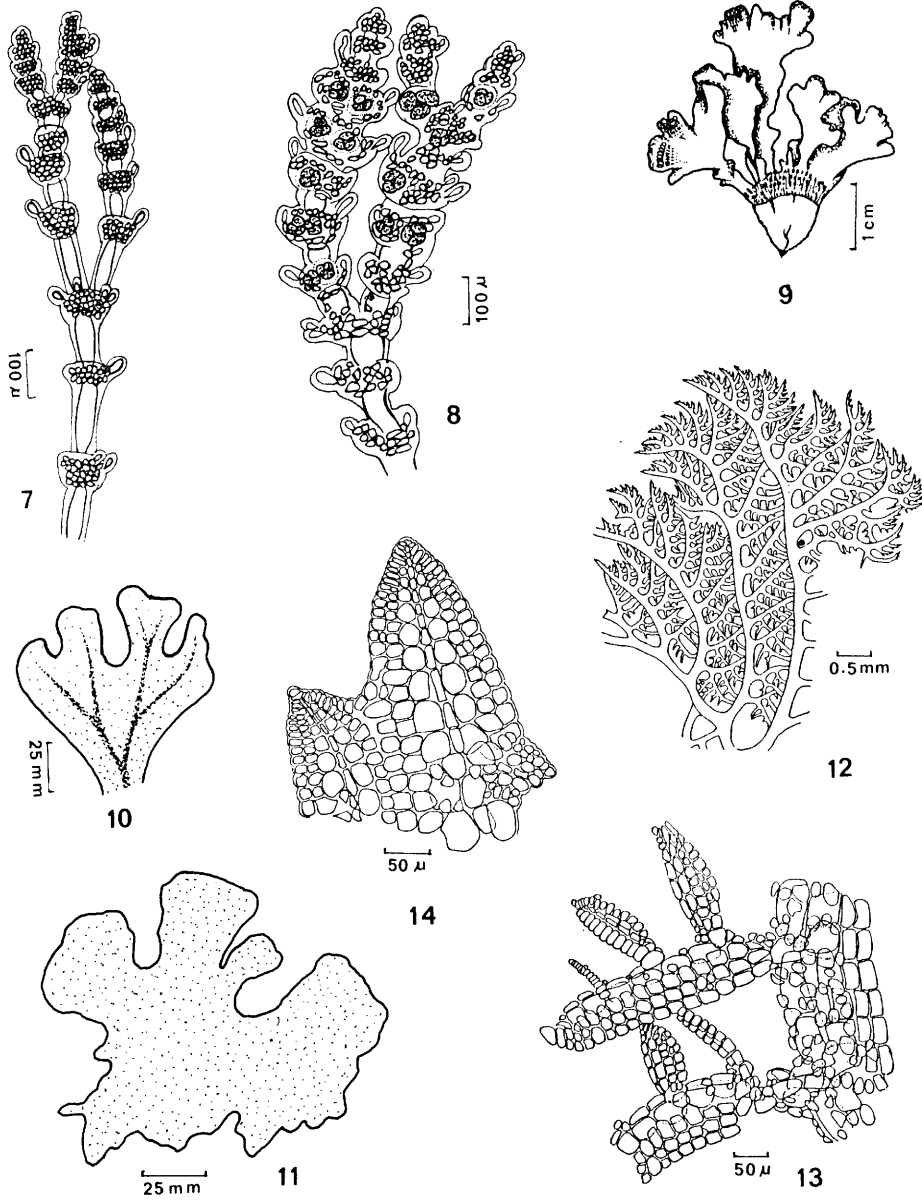

Figure 7-8 *Ceramium fimbriatum* 7. habit of filament
8. filament with tetraspores

Figure 9 *Martensia flabelliformis*

Figure 10 *Myriogramme bombayensis*

Figure 11 *Myriogramme carnea*

Figure 12-14 *Vanvoorstia spectabilis* 12. habit of frond
13. portion of frond showing branch connection
14. terminal portion of branchlet

Kylin, 1924, p.58; Cribb, 1983, p.98, pl.30, fig.2-5

Synonym : *Nitophyllum carneum* Rodriguez
Weber-van Bosse, 1923, p.387

ลักษณะ : ทัลลัสเป็นแผ่นเล็ก ๆ แบนบาง สีชมพูสด รูปร่างไม่แน่นอน ขอบมีรอยหยักเว้าเป็นตอน ๆ ด้านล่างของทัลลัสบริเวณขอบมีส่วนคล้ายรากฝอยสำหรับไว้ยึดเกาะเป็นระยะ ๆ ทัลลัสมีขนาด 1.2 ซม. และมีความหนาเพียง 1 ชั้นของเซลล์

ทัลลัสที่พบยังไม่มีการสร้างอวัยวะสืบพันธุ์ แต่ลักษณะโดยทั่วไปตรงกับลักษณะที่ Cribb (1983) บรรยายไว้

พบขึ้นบนซากปะการังระดับความลึก 1.5 เมตร

แหล่งที่พบ : อ่าวแม่ยาย เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2529 รหัสตัวอย่าง KL 5017

ในแหล่งน้ำใกล้เคียง มีเฉพาะรายงานของ Weber-van Bosse (1923) ซึ่งใช้ชื่อ *Nitophyllum carneum* Rodriguez โดยพบที่เกาะบอร์เนียว ที่ระดับความลึก 34 เมตร และ Cribb (1983) พบที่ Great Barrier Reef ทวีปออสเตรเลีย

Vanvoorstia spectabilis Harvey Figure 12-14
Harvey, 1854, p.144, pl.5; Weber-van Bosse, 1923, p.390, fig.141; Trono, 1969, p.80; Segawa, 1973, p.110, pl.66, fig.533; Islam, 1976, p.63; Cordero, 1977, p.230, pl.28B; Cribb, 1983, p.100, pl.32, fig.1; pl.63, fig.4; Silva, Menez and Moe, 1987, p.59

ลักษณะ : ทัลลัสเป็นแผ่นแบน ลักษณะเป็นตาข่ายโปร่งเหมือนใบไม้ที่แช่น้ำเกลือแต่โครง ประกอบด้วยแขนงหลักเรียงโค้งขนานกัน แต่ละแขนงหลักแตกแขนงย่อยได้อีก 2-3 ครั้ง การแตกแขนงจะแตกออกด้าน

เดียว แต่ละแขนงเรียงโค้งขนานในระนาบเดียวกัน ทำให้มีลักษณะเป็นแผ่นแบนเหมือนใบไม้ ส่วนปลายของแต่ละแขนง เมื่อแตะกับแขนงข้างเคียงจะสร้างเซลล์เชื่อมโยงกัน แขนงย่อยสุดท้ายมีลักษณะเป็นแผ่นเหมือนใบไม้ ในสภาพปกติจะม้วนอยู่ เมื่อคลี่ออกจะเป็นแผ่นแบนปลายแหลมหรือมน จุดเจริญอยู่ตรงเซลล์ปลายสุด ความสูงของทัลลัส 1.3 ซม. กว้าง 1.4 ซม. ส่วนล่างมีลักษณะคล้ายรากทำหน้าที่ยึดเกาะ

พบขึ้นอยู่บน *Valonia ventricosa* ซึ่งเป็นสาหร่ายสีเขียว ขึ้นตามซอกปะการังที่ระดับความลึกประมาณ 3 เมตร

แหล่งที่พบ : หน้าหน่วยพิทักษ์ 1 เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2529 รหัสตัวอย่าง KL 5054 b

ในถ่านน้ำใกล้เคียง พบที่ประเทศฟิลิปปินส์ เกาะบอร์เนียว และญี่ปุ่น ในมหาสมุทรอินเดีย ที่ประเทศศรีลังกา นอกจากนี้ Cribb (1983) รายงานว่าพบที่ Great Barrier Reef ทวีปออสเตรเลีย

สาหร่ายสกุลนี้ ยังไม่เคยมีรายงานการพบในน่านน้ำไทยมาก่อน

เอกสารอ้างอิง

กาญจนภาชน์ ลีวโนมนต์. 2521. สาหร่ายบางชนิดของไทยที่รับประทานได้, วิทยาศาสตร์ เกษตร-ศาสตร์ 12(2) : 119-129.

_____. 2529. งานวิจัยสาหร่ายทะเลในประเทศไทย, วารสารวิทยาศาสตร์ 40(3): 144-150.

_____. 2531. สาหร่ายทะเลบริเวณปะการังของไทย, วารสารการประมง 41(6): 561-568.

อนันต์ สาระยา, บรรเจิด ศีลอมรรค, ยอดชาย วรรณ-สูตร และ มณฑา ลอยชูศักดิ์. 2525, สาหร่าย

- ทะเลที่พบบริเวณเกาะภูเก็ต. เอกสารรายงาน/วิชาการ ฉบับที่ 24, กองประมงน้ำกร่อย, กรมประมง. 24 น. รูปที่ 1-20.
- Agardh, J., G. 1863. Species genera et ordines algarum, C.W.K. Gleerup, Lunda, Vol.2, pt. 3(2), pp.787-1291.
- _____. 1885, Till algernes systematik, Nya bidrag (Fjerde afdelingen) Lunds Universitets Arsskrift, Afdelingen for Mathermatik och Naturvetenskap, 21(8): 117 p.
- Areschoug, J.E. 1852. Ordo XII : Corallineae. In J.G. Agardh, Species genera et ordines algarum, Volumen secundum : algas florideas complectens, Lunda. pp.506-576.
- Batters, E.A.L. 1902. A catalogue of the British marine algae, Jour. Bot. (Supplement) 40:1-107.
- Borgesen, F. 1931. Some Indian Rhodophyceae especially from the shores of the Presidency of Bombay. Kew Roy. Bot, Gard., Bull. Misc. Inform. 1:1-24.
- _____. 1935. A list of marine algae from Bombay. Danske Vedensk. Selsk. Bull. Biol. Meddel. 12(2): 1-64.
- _____. 1950. Some marine algae from Mauritius IV. K. Danske Vidensk. Selsk., Biol. Meddel. 18(19):1-72.
- Cordero, P.A. 1977. Studies on Philippine marine red algae. Special Publication from the Seto Marine Biological Laboratory. Series IV, pp. 1-258.
- Cribb, A.B. 1954. Records of marine algae from south-eastern Queensland I. Pap. Univ. Qd. Dept. Bot. 3(3):15-37.
- _____. 1983. Marine Algae of the Southern Great Barrier Reef-Rhodophyta. Australian Coral Reef Society. Handbook No.2, 173 p.
- Dawson, E.Y. 1953. Marine red algae of Pacific Mexico. Part I. Bangiales to Corallinaceae Subf. Corallinoideae, Allan Hancock Pacif. Exped. 17(1):1-239.
- _____. 1954. Marine plants of the vicinity of Nhatrang. Pac. Sc. 8(4):373-469.
- Egerod, L.E. 1971. Some marine algae from Thailand. Phycologia 10(1):121-142.
- _____. 1974. Report of the marine algae collected on the Fifth Thai-Danish Expedition of 1966. Chlorophyceae and Phaeophyceae. Bot. Mar. 17(1):130-157.
- _____. 1975. Marine algae of the Andaman Sea Coast of Thailand : Chlorophyceae. Bot. Mar. 18(1):41-66.
- Harvey, W.H. 1854. Short characters of three new algae from the shores of Ceylon. Hooker's Jour. Bot. 6:143-145.
- Islam, A.K.M.N. 1976. Contribution to the study of the marine algae of Bangladesh. Bibliotheca Phycologica 19:1-95.
- Itono, H. 1977. Studies on the Ceramiaceous algae (Rhodophyta) from southern parts of Japan. Bibliotheca Phycologica 35: 1-499.
- Kamura, S. and S. Choonhabandit. 1986. Distribution of benthic marine algae on the coasts of Khang Khao and Thai Ta Mun, Sichang Islands, the Gulf of Thailand. Galaxea 5:97-114.
- Kjellman, F.R. 1900. Om Floridé-slätet *Galaxaura*, dess organografi och systematik. Kongliga Svenska Vetenskapa-Akademiens Handlingar. Series 4, 33(1):109 p.
- Kylin, H. 1924. Studien ueber die Delesseriaceen. Acta Univ. Lund. N.F. Adv. II, 20(6):1-111.
- Lamouroux, J.V.F. 1809. Observations sur la physiologic des algues marines, et description de cinq nouveaux genres de cette famille. Societé Philomatique de Paris. Nouveau Bulletin des Sciences 1:330-333.
- Martens, G.V. 1866. Die Tange. In Die Preussische Expedition nach Ost-Asien; nach Amtlichen Quellen : Botanischer Thiel. Berlin. 152 p.

- Misra, J.N. 1966. Phaeophyceae in India. Indian Council of Agricultural Research, New Delhi. 203 p.
- Nizamuddin, M. 1981. Contribution to the marine algae of Libya : Dictyotales. Bibliotheca Phycologica 54:9-122.
- Pham-Hoang Ho. 1969. Marine Algae of South Vietnam. Saigon Study Center, 558 p.
- Saraya, A. and G.C. Trono, Jr. 1982. The marine benthic algae of Santiago Island and adjacent areas in Bolinao, Pangasinan, II : Rhodophyta. Nat. Appl. Sci. Bull. (University of the Philippines) 34:25-83.
- Schmidt, Johs. 1900-1916. Flora of Koh Chang. Contributions to the Knowledge of the vegetation in the Gulf of Siam, Copenhagen. 444 p.
- Segawa, S. 1973. Coloured Illustrations of the Seaweeds of Japan. Hoikusha Publishing Co. Ltd., Osaka. 175 p.
- Setchell, W.A. and N.L. Gardner. 1924. Expedition of California Academy of Sciences to the Gulf of California in 1921. The marine algae. Proc. Calif. Acad. Sci. 4th Ser. 12(29):695-949.
- Silva, P.C., E.G. Menez, and R.L. Moe. 1987. Catalog of the benthic marine algae of the Philippines. Smithsonian Contributions to the Marine Sciences 27, 179 p.
- Tanaka, T. 1936. The genus *Galaxaura* from Japan. Japan Sci. Pap. Inst. Algol. Res. Hokkaido Univ. 1(2):141-173.
- Taylor, W.R. 1960. Marine Algae of the Eastern Tropical and Subtropical Coasts of the Americas. Univ. Mich. Press. Ann Arbor. 489 p.
- Trono, G.C. Jr. 1969. The marine benthic algae of the Caroline Islands, II. Phaeophyta and Rhodophyta. Micronesica 5(1):25-119.
- Tseng, C.K. 1983. Common Seaweeds of China, Science Press, Beijing, China. 316 p.
- Velasquez, G.T., G.C. Trono, Jr., and M.S. Doty. 1975. Algal species reported from the Philippines. Phil. Jour, Sci, 101:115-169.
- Weber-van Bosse, A. 1921. Liste des algues du Siboga. II : Rhodophyceae, Première partie, Protofloridae, Namalionales, Cryptonemiales. Siboga Expeditie Monographie. E.J. Brill, Leiden. Vol. 59, part II, pp. 187-310.
- _____. 1923. Liste des algues du Siboga, III : Rhodophyceae. Seconde partie, Ceramiales. Siboga Expeditie Monographie. E.J. Brill, Leiden. Vol. 59, part II, pp. 311-392.